

Сведоци смо да се у последњих неколико деценија XX века свет све више окреће новом тренду оличеном у виду глобализације – у којој „нестају“ границе држава. Шире се видици, долази до „историјских“ помирења народа (типичан пример су Немци и Французи). Међутим на прелазу XX у XXI век један „сукоб“ у виду политичких и историјских конфротација још увек тиња. Ради се садашњој чланици ЕУ Пољској и једној од највећих сила данашњице Русији. Сукоб између Пољске и Русије је заправо производ вишевековног превирања

који у књизи историје заузима значајно место. Тренутни односи Русије и Пољске и анализа садашње ситуације су и те како занимљиви, не само историчарима, него и политичким аналитичарима и познаваоцима политичке ситуације у свету јер смо могући сведоци историјског помирења у источном делу Европе. Или би бар пољска штампа и политичари хтели да тако нешто помислимо.

Како је све почело?

Давне 1018. године пољски краљ Болеслав I Храбри се сукобио са војском Јарослава (сина Владимира, кнеза Кијевске Русије) да би помогао свом зету Свјатополку, а Јарославовом брату. На обали Буга су се сукобиле пољска војска, која је у својим редовима имала Немце и Мађаре, док су на Јарослављевој, руској страни борили и Варјази. Болеслав је однео победу у овој битки, заузевши Кијев, али су Руси убрзо повратили свој град и територије које су изгубили.

Ово је први сукоб Руса и Пољака који је забележен у историји, али није и једини. Борба је била дуготрајна и сложена и са много обрта, Пољаци су освајали Москву и Кијев, а Руси Варшаву. Били су периоди када су Пољаци спроводили Полонизацију Русије (16.век), као и Руси русификацију Пољске (19 век). Било је покатоличавања и унијаћења са једне, као и превођења у православље са друге стране (најбољи пример је црква Светог духа у Минску која је неколико пута мењала власника, мало је била православна мало католичка/унијатска). У Односима ова два народа има много оптужби за различите историјске периоде и догађаје, као и, што је нормално, сасвим другачије сагледавање историје и околности.

Од историјских чињеница је занимљиво поменути „спорне територије“ око којих је вековима долазило до сукоба - реч је о данашњој западној Украјини и западној Белорусији. Према пољском виђењу историје, Болеслав I Храбри је освојио земље које нису никоме припадале, на којима су живела дивља племена, док руска страна тврди да то нису биле напуштене земље него да су то били делови руских књажевстава која су била ослабљена унутрашњим проблемима, као и најездама Татара.

Било како било, ове територије су много пута мењале господара. Нпр. у двадесетом веку, после Првог светског рата, долази до пољско-бољшевичког рата (1919-1921). Пољска, која је поново добила независност, жели поново да „ослободи“ територије данашње западне Белорусије и Украјине, и то јој полази за руком. 1939. године, после пакта Молотов-Рибентроп, нацистичка Немачка осваја територију данашње Пољске, док Совјетски Савез „ослобађа“ територију западне Украјине и Белорусије. По својој прилици, овај проблем је трајно решен после Другог светског рата Стаљиновом разменом становништва. Свако освајање ових територија је новчић са две стране, јер за једне је освајање ових територија "ослобођење", док је за друге "агресија".

Свако освајање ових територија је новчић са две стране, јер за једне је освајање ових територија "ослобођење", док је за друге "агресија".

Треба напоменути и то да се Пољска увек налазила између две велике силе, између Руса и Немаца, и често је бивала подељена између њих. Интересантно је то да је Русима увек било лакше да се договоре са Немцима него са Пољацима. У тим договорима Пољска или Пољско-литванска кнежевина је углавном извлачила дебљи крај.

Историјски анимозитети

Чини се да за Пољску важи познати Черчилов коментар о Балкану: „... да производе више историје него што могу да конзумирају“. Ту се у потпуности разликује од совјетске (и постсовјетске) Русије, која је демонстрирала својеврсно ослобађање од историје. Инсистира се на тезама да је Пољска „вековни браник Европе“, или „прозор Русије ка Европи“. Са друге стране, руска елита и јавност су много већи значај усмерили, и дан-данас усмеравају, на повратак Русије на глобалну сцену као једне од држава-лидера међународне заједнице, док их мишљења Пољака и збивања у Пољској и нису превише дотицала.

Када се сетимо пољско руских сукоба тешко је не сетити се Гогољеве књиге "Тарас Буљба" и борбе запорожских козака са Пољацима. Као и "Огњем и мачем" Хејнрика Сјенкевича.

Варшавски пакт

По завршетку Другог светског рата Пољска се прикључила Варшавском блоку. После рата приоритет је био изградња ратом страдале земље. Совјети су у обнови одиграли веома важну улогу. Изградња Варшаве је свакако био приоритет, а Пољаци, познати као велике патриоте, желели су што пре да изграде свој главни град (столицу). Акцијом за дивљење, захваљујући старим сликама и скицама потпуно је идентично подигнут стари град порушен до темеља у крвавој одмазди фашиста на Варшавски устанак 1944. године. Постоје и приче Варшављана везане за изградњу старог града - наводно, совјетски руководиоци нису подржавали обнову бедема око старог града, који је духовни и културни центар града, али су Пољаци то оправдали тиме што ће се подизањем зида око старог града заклонити многобројне цркве које се налазе у старом граду.

Током хладноратовског периода, Пољска је била један од сателита СССР, а заједно са СССР-ом учествовала је у интервенцији у Чехословачкој.

Руско-пољски односи – На прагу историјског компромиса?

Пише: Филип Андрејевић
среда, 08 септембар 2010 13:06

